

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Byron i Vadmel

Citation: Drachmann, Holger: "Byron i Vadmel", i Drachmann, Holger: *Samlede poetiske Skrifter*, 1906-1909, s. 133. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann05tom-shoot-workid55165/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede poetiske Skrifter

en politisk, ordnet Kamptilværelse, hvor Kræfterne tages i Brug, formes, affiles, omdannes, indtil de umærkeligt have indtaget de øvre Lags Plads og saa selv fortsætter Forsvaret ned efter. Hvorfor grave vi, der saa højtalende kalder os Sandhedens og Dannelsens Værger, ikke oftere Brænde og Schakter ned til de dybeste Lag, og afleder de skadelige Strømme, de giftige Dampe? Det klinger unægteligt kønt at tale om Fenris og Midgaardsorinen og Lokes Afkom, Mørkets Børn. Men det vilde være ridderligere, kærligere og forstandigere at gaa ned i Labyrinten en Gang imellem og sprede Lys i Mørket. Vi, Sandhedens og Dannelsens Helte, har jo dog Ariadnetraade nok til vor Afhentyelse. Dannelse forpligter, saa sandt som Dannelse er vor Tids Adel!" —

„Ikke sandt, han er brillant!“ sagde min Vært og legede „Snurre“ med sit Jetonsstykke.

BYRON I VADMEL

Nu kunde vi faa den „farlige Forbryder“ at se, som Kusken havde siddet og fortalt os om paa Vejen. Da vi nemlig skulde tage Svinget omkring Herredsfogdens Gaard, spærredes Byens eneste Gade, som tillige var Landevej, af en Del Mennesker. Kusken holdt Hestene saa haardt an, at Bringkøbet nær var sprængt, og Dyrene satte sig helt op mod Forsmækken.

Varsko dér! Varsko! ...

Det hjalp ikke. Man gik ikke fra hverandre. Nogle maabede paa os, de fleste passede paa Herredsfogdens Stuedør.

Det var ikke som et Hovedstadsopløb. Der var ikke denne Piben og Hujen og disse Stumper af daarlige Vittigheder og endnu slettere Viser. Man stod stille og spærrede Vejen. Det var alt.

„Vi kommer til at holde!“ sagde jeg.

Det fulgte af sig selv. Kusken havde faaet Lov til at ryge undervejs, men havde stukket Piben ind, da vi nærmede os Byen. En Kusk har dog Levermaade og vil vise det. Nu trak han Piben frem, laante en Fyrstik af os, tændte og gav sig til at ryge.

Følgende gik for sig.

Stuedøren aabnedes og ud traadte en Politibetjent i Mundering og med Stok. Efter ham fulgte en ung bleg Karl, som kunde være syv—otte og tyve Aar, i en tæknappet, blaa Vadmelsfrakke med snøvre Ærmer og rynkede Skæder. Ansigtet var langt, Haaret og det lille Kindskeg var kruset, rødlig-blond. Øjnene var besynderlige. De

havde egenlig intet Udtryk. Straks da han kom ud, slog han dem ned. Han hørte i hvert Fald ikke til de frække Forbrydere. Da han atter slog Blikket op, var det fæstet paa os, som sad i Vognen. Jeg har set saadanne Øjne, vandklare, stillestaaende, med en ganske lille Gnist i, som pludselig kan blive til en Brand — hos Lægprædikanter. Munden holdt han sammenpresset; Trækkene omkring den var langt fra stygge; Næsens Form var fin, ganske svagt afstumpet ved Spidsen, saa at den gav Underansigtet et Strøg af Dristighed og Udfordren. Men den øverste Del af Ansigtet — han var barhovedet — svarede ikke til dette Strøg. Det laa vistnok i Øjnene; de skjulte over noget, eller de havde ikke ret Mod paa at vise sig.

Det er nu ogsaa saa sin egen Sag at staa paa Herredsfogdens Stentræppe og vises frem for Mængden.

Der var Tid nok til at se paa ham. Man forhastede sig ikke paa Stentræppen. I den aabne Dør, bag Delinkventen, snakkede en lille tyk Mand, som jeg ansaa' for Arrestforvarer, med en anden lille, endnu tykkere Mand, Herredsfogden selv. Denne havde aabenstaaende Uniformsfrakke, et rødt, blussende Ansigt med store blaa Brillier. Han støttede sig til en Stok; den ene Fod var omviklet med et Sjal eller en Siobrok.

I Vinduerne nærmest ved Træppen var en Del Ansigter trykkede mod Ruderne. Nogle unge Herrer, formodenlig Studenter i Feriebesøg, og Husets Damer.

„Kom saa!“ sagde Politibetjenten fagmæssig.

Toget skred frem. De tre Mænd efter hinanden. Stedets øverste Myndighed blev staaende med sjensynlig Besvær i Døren, støttet til sin Stok.

I dette Øjeblik brød et ungt Fruentimmer ud af Mængden, som gav Plads for Politibetjenten. Hun skød dennes Arm til Side og kastede sig ind mod Arrestanten. Den unge, blege Karl blev endnu blegere og gjorde en Bevægelse tilbage, hvorved han kom til at træde Arrestforvareren, som straks greb Fangen om Armene bagfra. Men den unge Pige laa allerede om Karlens Hals. Politibetjenten rykkede i Pigen, hans Medhjælper i Karlen. Det saa' helt pinligt, halvt komisk ud. Saa fik man Pigen drevet tilbage, og Mængden lukkede sig omkring hende.

Jeg kunde høre hendes Hulken, men se hende kunde jeg ikke. Derimod saa' jeg Fangen. Medens begge hans Bevogtere raabte, den ene op til Herredsfogden, den anden ind til Mængden, havde han sat sig i „Stilling“.

Det slog mig og min Rejsefælle paa samme Tid, hvor søgt hans Adfærd var. Hans Bevægelser var teatraliske, han talte til Mængden idet han bevægede Arme og Hænder efter aabenbart

indstuderede — eller lad mig være korrektere — halvt indstuderede Regler. En Provinsskuespieler af laveste Rang har disse Bevægelser, som ere ganske ngengivelige, men som ingen tager fejl af. Hvad han sagde, var umuligt at høre, thi man svarede ham med Raab og Latter. Nu havde Mængden faaet Mæle. Men saa slog han pludselig Hænderne sammen over Hovedet, som om noget kom over ham, der var stærkere end han selv. Han gav et højt Skrig fra sig: „Grethe!“ og kastede sig plat ned paa Jorden.

Han blev løftet i Vejret af mangfoldige Hænder. Mængden og hans Bevogtere bølgede af Sted med ham. Nu var Vinduerne hos Herredsfogdens alle oplukkede og fulde af Tilskuere, medens Stedets Myndighed vedblivende stod i Døren og raabte:

„Andersen; men Andersen, saa gør dog Deres Pligt!“

Da Toget var bøjet om Hjørnet, og det pikante var borte, tog Tilskuerne i Vinduerne til Takke med vort mere dagligdags Køretøj. Min Ledsager gav Kusken et Vink, og i Skridtgang fulgte vi efter Opløbet.

„Har Arrestanten saaret Herredsfogden?“ spurgte jeg Kusken.

Han drejede sig i Sædet og saa spørgende paa mig.

„Hva'?“

„Om Karlen har sparket Herredsfogden over Benet?“ gentog jeg tydeligere.

„Nej paa det Lav. Det er Kancelliraadens Gigt. Derfor holder han Forhørene hjemme til sit. Kan De se Raadstuen derhenne! — dér skal de ind med ham.“

„Naa; — men Pigen?“

Vor Kusk spidsede Munden som til en Fløjten.

„Skomagerens Margrethe? aa hvad, den tossede Tøs render efter ham, som de alle har gjort Om jeg ellers kan begribe, hvad de Fruentimmer ser for aparte i ham — den Kommediantspiller! Men nu dyr de sig vel, naar han kommer i Forbedringshuset. Høj!“

Dette sagde Kusken; og saa slog han Knald med Pisken, og vi rullede ud gennem Byen, forbi den lave Raadstueløng, hvor Opløbet endnu længe blev staaende og saa' paa den lukkede Dør.

Snart laa Byen bag os. Den var lagt, uvist af hvem og hvorfor, oppe paa Højdedraget i en træløs Egn, hvor Vinden uhindret kom og gik og blæste Luften ren og ikke lod mange Taager og taagede Forestillinger tilbage i Sindene. Vejen gik herfra ned efter i store Sving gennem et Par Smaaskove, over Udfyldninger med Sideblik ind i sumpede Dalstreg, over endnu et Par sidste Udløb fra Højdedragets Bakker, ned imod Stranden. Vi kom ikke saa langt som til Stranden. Der laa nemlig kun en lilie, hensygnende Ladeplads, hvor man ikke kunde bo. Vi standsede ved en større Avlsgaard, hvor vi havde

tinget os i Kost nogen Tid. Paa denne Gaards Marker havde der ligget et Hus, og i dette Hus var Herredsfogdens nuværende Fange født.

Huset havde været beboet af et Par Folk, som havde en eneste Søn. Manden var noget forfalden; en flink Arbejder, paastodes der, naar han vilde; et opvakt Hoved, naar hans Perioder var forbi — han var Kvartalsdranker —, et nyttigt Medlem af Samfundet maaske, om det havde flasket sig anderledes for ham i Livet. Han havde som ganske ung lært hele tre Professioner, men var ikke bleven stadig ved nogen af dem; som Soldat i Felten havde han lært at drikke; han vilde være avanceret til en højere Underofficerscharge, hvis han havde kunnet styre sig selv bedre. Som han var, mente hans foresatte ikke, at det var værd at sætte ham til at styre andre. Han kom hjem fra Felten med det tvivlsomme Udbytte af et „hæderfuldt Saar“, som det kaldes i den højere Stil. Paa Hverdags sproget hed det for hans Vedkommende et stift Knæled. Den Kugle, som havde søgt hans Underekstremitet, burde have søgt mere eftertrykkeligt og højere oppe; det vilde have været bedre for ham, mente Overlægen, som underskrev hans Invalide-Pas. Det var i den gode, første Krig og i den gode Tid for Invalidier. Han fik sig sin Lirekasse og stod om Sommeren paa Dyrehavsbakken. Den paafølgende Vinter trak han omkring i Provinserne med en Slesviger, hvis Adfærd under Krigen havde været noget tvivlsom, og hvis Udtale ikke var ganske korrekt. De havde i Fællesskab adskillige Bjørne sammen, men én Dansebjørn havde de og et Par kloge Pudler, som trak Lirekassen undervejs, og en stor Skildpadde, som laa oven paa Kassen, naar der blev spillet, og afvekslende stak det skaldede Hoved frem og gemte det i sin Æske til Melodien: Fryd Dig ved Livet! —

Fællesskabet varede saa længe, indtil Invaliden vaagnede en Morgen — netop som en af hans Perioder var forbi — og opdagede, at det Syn, der havde foresvævet ham om et stort Slag med Tab for de danske, ikke var saa ganske blottet for Virkelighed. Kompagniskabet var hævet, og Kompagnonen havde taget Kasse, Skildpadde, Pudler og Dansebjørnen med sig. Kun Bjørnen i overført Forstand havde han ladet sin gamle Krigskammerat beholde.

Det var et haardt Slag for Invaliden. Men da han netop befandt sig i Nærheden af sin Fødestavn, tog han sit Parti som Mand og Soldat og drog ind med sit stive Ben i den lille By, hvor Herredsfogden den Gang var ung i Tjenesten og ikke uden ideelt Syn paa Fædrelandet og dets Forsvarere. Slesvigeren var og blev borte; et Børneskind var solgt nede ved Grænsen, men ikke engang Huden kunde man skaffe den forurettede tilbage. Man tog sig af Soldaten og saa igennem Fingre med hans Svaghed. Han opdagede, at han i Grun-

den kunde gøre meget mere *med* sit Ben, end han hidtil havde kunnet gøre *ud af* det. Han tog rask fat paa hvad Arbejde man satte ham til, og efterhaanden avancerede han ud paa Avisgaardens Marker, hvor han fik sig et Hus og — en Kone.

Hun var kommen fra Gaarden. Dens Ejer, en Mand udenfor Bondestanden, havde hjemført en Brud fra en Købstad nordligere oppe i Landet og ved denne Lejlighed havde det vist sig, at den tidligere Husholderske, som bestyrede Mejeriet og havde været ganske uundværlig for hele Gaardens Drift, nu pludselig stod de unge Folks Lykke i Vejen. Man snakkede en Del derom i den lille By, men Gaardbrugeren var en kraftig Mand med Ben i Panden og brød sig ikke om, hvad Byen sagde. Den tidligere Jomfru paa Gaarden blev gift med Soldaten og flyttede ind i hans Hus, hvor man paastod, at hun bragte ham over et Tusind Daler som Medgift i rede Penge.

Ægteskabet var ikke lykkeligt. I de første Aar skrantede Konen stedse, som forhen havde været Sundheden selv, en rigtig køn Mejeriske med stærke Arme og røde Kinder. I deres Ægteskabs andet Aar fødte hun en Dreng.

„Han skal hedde Ulrik!“ erklærede hun.

„Hvad skal han?“ spurgte Faderen, der atter var begyndt paa sine Perioder og særlig under Fødslen havde styrket sine Nerver ved oplivende Midler.

„Han skal hedde, som jeg siger!“ gentog hun. „Det har været håardt nok at faa ham; nu skal jeg dog ærgre en anden ved Navnet.“

„Hvem anden?“

„Manden paa Gaarden. Gør Dig blot ikke dummere, end Du er!“

„Kluk, kluk!“ sagde den forhenværende Soldat.

Altsaa blev Drengen døbt Ulrik, og oppe paa Gaarden snakkede Karle og Piger en Del derom, thi deres Husbonds Fornavn var netop Ulrik.

Drengen voksede op; der var ingen og intet, som forhindrede ham deri. Da den store Moder Natur i Følge sine uransagelige Beslutninger først havde bestemt, at han skulde overleve den meget nødtørf-tige Pleje, han nød i sin spæde Alder, saa gik det senere næsten af sig selv. Antallet af hans Klædningsstykker generede ham lige saa lidt som en Børnepiges altfor overdrevne Paapasselighed. Han havde om Sommeren til Tumbleplads en Grøftevold og en Grøft, hvorpaa han kunde kravle og hvori han selv maatte vogte sig for ikke at falde. Skete dette undertiden, saa maatte han selv sørge for at bjærge sig op af Dyndet, og han foretrak, med et tidlig udviklet Instinkt, dette fremfor Moderens Hjælp, der aldrig løb af uden Afstraf-felse. Thi den forhenværende Mejeriske havde en løstsiddende Haand. Ofte tog dog Faderen Drengen med sig ud paa Grøftevolden, naar

Moderen var borte fra Huset; og dér kunde da de to tilbringe Timer sammen, Barnet kravende og rodende i Jorden, Faderen nikkende hen for sig og i en halv Døs under Virkningen af en af de nylig overstandne Perioder. Naar da Moderen kom tilbage og traf dem begge lige uvirksomme, fulgte der i Reglen en Virksomhedsakt fra hendes Side, hvorunder Manden blev dreven ind i sit lille Huggehus og Drengen efterladt skraalende alene paa Vaalen.

Om Vinteren, og i det hele under den koldere Aarstid, var Drengen skiftevis i Stuen ved Siden af det rygende Køkken eller ovre i Huggehuset, hvor Faderen skæftede Leer og Plejler og lavede hundrede andre Ting til Avlsgaardens Behov — naar han ellers arbejdede. Ulrik foretrak Faderens Selskab for Moderens, hvad der ikke var saa underligt. Thi et Barn vil først og fremmest have Kærlighed; det forlanger i Grunden intet andet, og er endda nøjsomt af sig. Moderen kunde undertiden kæle for Drengen, men det var paa en glubsk, af hidsige Mellemspil afbrudt Maade. Faderen blev Aar for Aar mere en fuldstændig Vante i Konens Haand; saa trængte han til en Kammerat og fandt en saadan i Sønnen, der lidt efter lidt opdagede den saa meget ældre Mands bløde, eftergivende Gemyt, paa hvilket alt gjorde Indtryk — indtil Drikken udslettede Indtrykkene.

Det gik mere og mere tilbage for Parret. Naturligvis. Kun det solide Samliv holder Nøden borte. „Medgiften“ var forlængst smeltet bort. Paa Skænderier, Trætter, Haandgribeligheder manglede det ikke. Den Ordenssans, som Moderen havde bragt med sig fra Gaarden, dunstede efterhaanden væk og gav Plads for en anden Sans, hvis Ytringer dog først senere skulde kendes af Sønnen og give hans Forestillinger Næring og Retning. Invaliden blev til sidst aldeles trængt over i det halvmærke af Høvispaaner og Lyngris opfyldte Huggehus, hvor Trepægelflasken figurerede paa Drejerladet den hele Dag igennem. Til Erstatning modtog Moderen Besøg snart af én, snart af en anden blandt Gaardens Karle og Omegnens mindre solide Gaardmænd. Man lavede en Smutkro her og drak Kaffe med Brændevin. Undertiden blev Invaliden spærret inde i sit Skur Nat-ten over.

Ulrik skættede sig selv. Han voksede til og løb omkring, uvidende som en ung Vild om, hvad der hæver eller nedtrykker denne rullende Jords Beboere. Han lærte sig snart at skelne mellem de vekslende Aarstider, at iagttage Tegnene paa deres Kommen og Gaaen. Han sugede af den Lære af Naturen, som man kan faa gratis ved stadig at færdes i den og leve med den. Fuglene øvede tidlig stor Tiltrækningskraft paa ham; han gav dem selv Navne, baade de vilde og de tamme, han vidste, hvorledes de fløj, hvor de boede og hvad de levede af; han forstyrrede dem aldrig, men timevis kunde han sidde

langs Hækkerne, ved Mosen og inde i Smaaskovene ned over Bakkestrøget for at øve sig i at efterligne deres Stemmer.

En Dag, efter endt Høst, saa' han paa Gaardens Marker en høj, forladen Mand med en Taske over Skuldren og en Bøsse i Hænderne følge med varsomme og spejdende Skridt bag efter en hvid- og sortpletet Hund, som selv bevægede sig frem med stor Agtpaagivenhed.

Ulrik, der troede, at denne Hund havde gjort et eller andet og derfor skulde aflives, dukkede sig bag en Busk i blandede Tanker, halv nysgerrig, halv rædselslagen over det Drab, som skulde foregaa. Han havde hos sin Fader sét et Gevær med knækket Kolbe og havde faaet Brugen af et saadant Instrument at vide.

Saa svirrede en Flok Agerhøns i Vejret, der faldt et Skud og nok et, Hunden halsede, Manden sprang frem, klappede Hunden, tog de dræbte Fugle fra den og stoppede dem i sin Taske med alle Tegn paa Glæde og Fornøjelse.

Drengen kom hjem til Faderen og bad ham om et Gevær til at skyde Fugle med.

Invaliden lo, lavede Sønnen et Pusterør og anviste ham en Mergelgrav, hvor han kunde hente Ler til Kugler.

Ulrik var henrykt; han passede sit Snit, da Moderen var gaaet ud, og skar den store, dybe Lærredslomme ud af hendes gamle Skørt. Med denne Skydetaske, med sin Bøsse og sine Kugler sneg den unge Jæger sig ind i Kratskoven, hvor han med bankende Hjerter nedlagde en nydelig lille Blaamejse.

Han holdt Fuglen i sin af Jagtiver skælvende Haand og pillede Leret af dens Hoved. Den stakkels lille Skabning aabnede det ene Øje og gav nogle Spjæt med de smaa, fine Fødder. Da lod Drengen Fuglen falde og satte sig selv ned ved den og gravede med sine Negle et Hul i Jorden, hvori Slagtoftet blev puttet; og der var et Oprør i hans Hjerter og en Graad, der vilde frem, som han aldrig havde kendt før og ikke kunde gøre sig Rede for, og først da han var kommen hjem og havde faaet en ordenlig Gennemgarvning af Moderen, der havde opdaget Ranet af Lommen, først da følte han nogen Lindring, og han lovede sig selv aldrig mere at skyde paa Fugle, men kun paa Rotter; thi disse Dyr, havde hans Fader sagt, burde Menneskene altid hade, da de endog havde spist et lille Barn i Vuggen.

Det blev imidlertid ikke til noget med Rotterne. De var ham for hurtige, eller ogsaa bed Leret ikke paa dem. Men en Dag saa' han en stor, graa Kat, som var kommen tilløbende, springe løs paa en lille, uforsigtig Musvit, der soled sig paa de nederste Grene af en Busk. At løbe ind og hente Pusterøret og sætte efter Røveren, var et Øjeblik's Sag. Fuglen var bleven liggende blodig, sonderreven paa Gerningsstedet.

Jagten gik op over Gaardens Marker, lige op til Uddhusene. Her maatte man anvende Forsigtighed. Katten slap ind ad et Hul, men Drengen lagde sig i Baghold. Noget efter kom en Grævlinge hund løbende paa sine drejede Ben. Gengældelsesfølelsen var i dette Øjeblik saa stærkt oppe i Ulriks heftige Gemyt, at han besluttede sig til „for Smed at rette Bager“.

Hunden hylede højt. En vægtig Haand faldt ned over Drengens Nakke.

Det var Manden paa Gaarden; den samme, som havde skudt paa Agerhønsene.

„Nu skal Pokker ... hvem er Du?“

Drengen sagde sit Navn.

„Naa; oven i Købet derude fra den Rede. Ja, saa skal Du ha' dine Klø!“

„Jamen, det var ikke Hunden, det var Katten ...“

„Løgn og Sludder. Saa' jeg ikke selv, at Du traf Ami lige i Snuden? Jeg skal lette Dig!“

Og derpaa fulgte en Dragt Prygl og en evig Forvisning fra Gaardens Huse og Vænger.

Ulrik kom hjem med sine Begreber fuldstændig i Vilderede. Han begyndte at tabe noget i Interesse for Fuglene og i det hele for levende Væsner. Men hans letvakte Fantasi trængte til Sysseisættelse, og han kastede sig nu over Vinden, Torden og Lynild, Regn, Solglimt etc.

Han var afvekslende frygtelig angst for og stærkt tiltrukket af Naturmagterne, som næsten blev hans eneste Omgang. Derhjemme havde han endnu kun liden Sans for den kaade og letfærdige Skæmt i Smutkroen; han hørte nok visse stadig tilbagevendende Ord, men tillagde dem ingen fornuftig Mening. Moderen undgik han helst, af et vist Instinkt, men de gamle Koner, som nu og da indfandt sig, lyttede han gærne til, og af deres løjerlige Snak, af deres Fortællinger i Skumringen, deres Husraad, deres undertiden hemmelighedsfulde Mumlen, lige saa vel som af Faderens halvforvirrede Udbrud, naar Flasken ovre paa Drejerladet var tømt, dannede han sig et Forraad af Ord, Lyde, halve Begreber, som han saa satte i Forbindelse med de Indtryk, Naturmagterne gjorde paa ham.

Saa kunde han under en stærk Tordenbyge ligge under et enligt Træ eller krybe sammen med nogle forskræmte Faar under en Hække ude paa Marken og raabe og skrige op til Tordenbragene, saa at de arme Dyr blev endnu mere forskrækkede over ham end over Himlens Artilleri. Han kunde ogsaa med Huen i Haanden løbe imod en stærk Storm og syngte og huje, indtil han blev saa hæs som en Ravn. Og alt dette forskæffede ham en dyb, gaadefuld Tilfredsstillelse, som

han ikke vilde have byttet bort for — ja han kendte jo ingen Glæder andre end disse, den stakkels Dreng!

Ikke mindre uforklarlig Tiltrækning fandt han til visse Ting, som han uforvarende traf paa sin Vej: en død Muldvarp, en paa en underlig Maade afbarket Kæp, en sælsom Sten, en halv Hestesko. Disse Sager opbevarede han omhyggeligt, gravede dem ned og op igen med visse Mellemrum og satte saa deres noget forandrede Udseende i Forbindelse med hvad der just var hændet, enten en usædvanlig høj Grad af Beruselse hos Faderen, eller et usædvanligt Anfald af Hidsighed hos Moderen, for ikke at tale om andre mærkelige Ting, der forefaldt i Hjemmet og som lidt efter lidt lagde Beslag paa Barnets Gætteevne og Drengens halve Viden.

Af disse sin Ensomheds Forestillinger og Aelser fandt han sig pludselig udreven og hensat mellem andre Børn paa Skolebænken. Provsten havde været paa Visitats i Sognet, Skoletvangen var blevet skærpet, og den lille Vilde sad nu i Bur sammen med andre hel- og halvilde.

Ulrik var skudt i Vejret, lang og knokkelstærk for sin Alder. Han mærkede straks, at det at være længere end de andre og tilmed have Haar af en stærk Farve, medførte visse Ulemper. Den første Dag fik han Prygl af de andre Drengene, fordi han stod dem i Vejen, uagtet han stadig flyttede sig. Den næste Dag fik han Prygl, fordi han ikke vilde dele sit Fedtebrød med dem, og den tredje Dag fik han Prygl af Læreren, fordi han, uvant som han var med at sidde stille saa længe indespærret, var falden i Søvn i det beklumrede Rum.

Saa faldt han paa at slaa fra sig iblandt Kammeraterne, og saa fulgte denne fortsatte Kamp, hvoraf det skulde vise sig, om han helt skulde underkues eller hævde sig sin Plads og delvise Ret iblandt de andre.

Helt blev dette i Grunden aldrig afgjort, thi han var for vaklende i sin Opræden. Undertiden lod han sig rolig kujonere, idet han af en vis dump Resignation opgav Modstand som unyttig; og saa fulgte der igen vilde Udbrud af Raseri hos ham, hvorunder han endogsaa slog en af de stærkeste Drengene halvt fordærvet, hvilket skaffede ham Luft for en Tid.

Læreren, der skulde indprente disse tresindstyve Drengene og Piger de nødvendige Kundskaber, var en Mand allerede stærkt til Aars, udslidt af det ensformige Arbejde. Han havde giftet sig i en sen Alder og sad med en stor Børneskole at forsørge. Han smilede aldrig, straffede idelig, men med stor Upartiskhed; hans egne Børn fik samme Andel som de fremmede. Belønningen for særlig Flid var at blive sendt ud i Haven for at luge Bedene. Indtægterne af denne Have,

som han drev mønsterværdig, var et aldeles nødvendigt Tillæg til den Sulteføde, som kaldtes hans Løn.

Hans Udtryk var staaende; Hundetamp! til Drengene; Skarnstøs! til Pigerne. Børnene tog ham paa ingen Maade disse Betegnelser ilde op; de var, som Regel, vant til værre derhjemme fra.

Han brugte den Tobak, som han ivrig skraaede, til Kasteskyts oppe fra sin Pult ned imellem Bænkene. Dog var dette en mildere Form af Straf. Den trufulde maatte bringe Kuglen, vaad som den var, tilbage til Læreren; den blev da stukket i Vestelommen for at hvile der og trække Kræfter til en fornyet Tyggen.

Her hentede Ulrik sine Kundskaber for Livet.

Han lærte forholdsvis hurtigt at stave, skrive og læse indenad. Regnekunsten var og forblev ham derimod en Gaade. Men da han kom til Versene, og navnlig da han fik med en lille Bibelhistorie at gøre, hvis mest tiltalende Fortællinger var lempede for Børnernes Begreb i visse letnemmede Rim, saa hvilede han ikke, før han kunde dem omtrentlig udenad alle; og helt glemte han dem aldrig.

Der var i Skolestuen ovre paa Pigerens Side et lille blegt, daarlig-klædt Barn med lyst Haar og store, blaa Øjne, som laa dybt under fine Bryn. Denne lille Pige kom han til at se paa en Dag, og siden efter kunde han ikke faa Øjnene fra hende. Hun havde en lang Vej, næsten en halv Mil, til Skole, og hun var spinkel og svag. Det kom snart ud iblandt Skolebørnene, at hun boede hos sin „Moster“, som for Betaling havde taget hende af Moderen, der tjente oppe i Byen som Pige. Ulrik fik kun saa meget større Interesse for hende; han vidste selv ikke hvorfor, kan være at han allerede da følte sig berørt af den megen Snak om sin egen Moder. Han gik hende et langt Stykke i Møde om Morgen og fulgte hende næsten hjem om Eftermiddagen, bar hendes Tavle, forærede hende et Muldvarpeskind og en mærkelig Sten, men iøvrigt snakkede de ikke meget sammen; hun var meget sky og han var ikke stort talende.

Hun hostede meget den hele Sommer, og den følgende Vinter hostede hun forskrækkeligt. Om Foraaret døde hun.

Da Ulrik i Skoletimen fik dette at vide, lagde han Hovedet ned i Hænderne og hulkede krampagtigt.

„Naa, din Hundetamp, hvad flæber Du for?“ lød Lærerens Stemme.

Drengen svarede ikke. Smerten inden i ham var uhyre. Han blev kaldt op til Pulten og fik Prygl; han fik Prygl derhjemme af Moderen, fordi han hverken vilde spise eller tale, og da han gik over til Faderen for at betro sin Sorg til ham, fandt han ham bevidstløs paa sin Bunke Høvlspaaner.

En Ugestid efter drev han omkring og kom op paa Sognets Kirkegaard. Der fandt han hende i Udrydekrogen en lille frisk Grav, ikke stort større end et Muldvarpeskud. Han kastede sig ned paa Jorden

og syntes, at han skulde løses op i Bedrøvelse og Savn. Han havde en af sine største Skatte hos sig, en stor, gul Glasperle. Denne borede han hastig ned i den løse Jord og saa hviskede han: „Farvel, Marie!“ og gik hjem.

Undervejs opstod der i hans Hoved en Melodi; sandsynligvis har det været en Blanding af en af Faderens Soidaterviser og Morgensangen i Skolen. Uvilkaarligt føjede han Ord hertil, og disse vedblev han at stille om og gentage, indtil de blev staaende; og saa græd han af Rørelse over, hvad han selv sang. Det var det smukkeste, syntes han, som han i sit Liv havde hørt.

Den lille Marie er borte
Og lagt i Jorden den sorte,
Men vi skal ses hos Vorherre om lidt,
For dér er det bedre end her.

Da han kom hjem ud paa Aftenen, var der stor Lystighed inde i Stuen. Moderen sad paa Skædet hos en af de mest berygtede Gaardmænd dér i Egnen; de skaalede med store Spøkkummer fulde af sort Kaffe og Brændevin, og Drengen skulde drikke med. Han vægrede sig og blev smidt ud. Han kunde gaa over og ligge hos Faderen! blev der sagt.

Det gjorde han ogsaa, og dér paa Høvlspaanerne formede han sig endnu et Vers efter en lidt ændret Melodi.

Den lille Marie er oppe i Himlen
Blandt alle Englenes Hære,
Saa beder jeg Vorherre den kære,
At han ikke lader hende lide nogen Nød.

Og han føjede til, inden han lukkede Øjnene:

Og ikke lader hende hoste saa slemt.

Men da han savnede et Rim her, forandrede han det til:

Og giver hende sit daglige Brød.

Efter denne Tid fandt han det ofte bekvemmest at sætte sine Tanker i Vers, men da han ikke tænkte sig Muligheden af, at sligt kunde skrives ned, saa glemte han hurtig, hvad han saaledes digtede.

Der kom en Hjælpelærer til Skolen, og Ulriks poetiske Anlæg fik herved et Stød frem, samtidig med at hans religiøse Begreber, der

hidtil var gaaet snorlige efter den lille Bibelhistorie og Salmeversene, undergik en Forandring. Andenlæreren var en Sværmer, og en fanatisk Sværmer, for den nordiske Old. Dens Guder og Helte, dens Slagord og Sindbilleder løb ham hestændig paa Tungen, og det tjente ham ikke mindst til Retfærdiggørelse, at hans egne Forestillinger om Livet og Virkeligheden var ligesaa forvirrede, som efterhaanden Skolebørnenes blev det.

Han yndede at begynde med en frisk Morgen- og Opsang i denne Stil. Saaledes f. Eks.:

Lys-Fugl stiger i Morgen-Gry
 Og ser hun sig ud saa vide,
 Ud over Skove og Marker og By;
 Ej! nu blev rød hendes Side.
 Solen bryder af Taager frem
 Og farver de fjerneste Himle,
 Lys-Fugl vaagner i Dagmoders Hjem
 Og hilser det straalende Gimle.

Det var noget for Ulrik. Disse mange nye og stadselige Ord, hvori man efter Forgodtbefindende kunde lægge en Mening eller lade være, opfyldte ham med den mest brændende Lyst til Efterligning. Og hertil kom Fortællinger om Thor og Løke, Thurser og Jætter, om Gorm den gamle og Saxo Grammaticus, Vagn Aagesøn, Stærkodder og Ejnar Tambeskælver. Det løb rundt i hans Hoved, men frembragte forinden en behagelig Fornemmelse af, at Livet væsentligst bestod i at gaa paa en Landevej med en tyk Kæp og prygle alle dem, som man kunde overkomme.

Der var ellers, selvfølgelig, ikke Tale om noget Samkvem med denne Lærer, lige saa lidt som med den gamle. Den yngre levede i sin Forestillingskreds og dernæst stærkt optaget af en Kærlighed til en Gaardmandsenke. Han vilde sikkert være bleven forbavset, om Ulrik havde forelagt ham en Række Spørgsmaal, Hedenskab og Kristendom imellem. Og dog brødes hos den halvvoxne Dreng disse Modsetninger og Modsigelser i fuld, forstyrrende Kraft.

Saa kom Konfirmationstiden. Præsten i Sognet overlod Skolen af ganske Hjerter hele Forberedelsen. Han var en høj, tør, hvad man kalder „Levemand“ med en smuk, krum Næse, Haaret i Kranz som Tonsur om den blanke Pande, røde Kinder og skælmske Øjne. Han var gift med en virkelig Komtesse; hans Frue var nu svagelig, han selv nød alle en god Konstitutions Velsignelser og dertil Renterne af en ikke ubetydelig Kapital. Ægteskabet var barnløst. Der gik det Sagn om hans Arbejdsværelse, at Gulvet under hans Lænestol skulde

eje en Klap, og at denne Klap førte til et Rum, hvori der stadig henlaa Vinflasker paa Is og Daaser med henkogte Sager. Men Sagnet overdriver altid. Den velærværdige var næsten altid inviteret ud, og han var desuden ikke den Mand, som krøb i Skjul med noget; han sad sikkert nok, hvor han sad, og ved hans Bord blev der sørget saa godt for ham, at han ikke behøvede nogen Efterslurk under sine Studeringer.

Vel forberedt fra Skolen, med sine Ramser i den ønskeligste Orden, men stadig med Loke liggende paa Lur bag ved Thor inden i sig, blev Uirik bekræftet i sin Barneiro af denne Mand.

Den højtidelige Akt i Kirken gjorde et dybt Indtryk paa Knøsens Fantasi, og han sneg sig om Aftenen til at nedskrive sine Tanker i Vers, der var en tro Afspejling af Formiddagens Salmer.

Saa var det, at Faderen forsvandt derhjemme fra. Han havde nogle Aftener i Forvejen til Sønnen ladet falde Vink om, at saadan som det nu gik, holdt han det ikke længer ud; man havde dog baade Ære og Skam i Livet, men der var andre, som ikke havde det; og selv om han drak, saa holdt han sig dog paa sine egne Enemærker, men der var andre, som — nok sagt! Og saa sang han sin gamle Soldater-
vise:

Soldaten gaar i Kongens Tøj,
Naar Bonden gaar og vender Møg.
Soldaten drikker, hvor han vil,
Og Kongen giver Penge til.

Og dernæst erklærede han det for sin faste Beslutning at stikke af.

„Saa gaar jeg med Dig, Fa'r!“ sagde Sønnen.

„Nej, Du gør ikke, min Dreng. For naar vi begge to render vores Vej, saa gør naturligvis Kællingen Paastyr, og saa skikker de Brev efter os. Men en Drukkendiderik som mig er der ingen, som skal ha'e Bud efter. Og lad mig nu se, at Du arter Dig vel, nu da Du er bleven voksen og skal tjene for sit Brød. Naar galt skal være, saa hold Dig hellere til Fruentimmer end til Flasken. For Du vil snart lære, at de fleste Kvindfolk er daarligere end som Du selv, og saa vil Du blive ked af dem. Men Flasken vil Du aldrig blive ked af, og saa vil den blive din Ulykke til sidst!“

Uirik svarede intet herpaa, da han ikke, trods det givne Eksempel i Hjemmet, endnu havde nogen Praksis at slutte efter; og han var ikke kommen saa vidt, at han dømte om Tingene ad teoretisk Vej. Han mente, at man foreløbig kunde sove paa Beslutningen.

Invaliden nikkede hen for sig, men samme Nat forsvandt han med sit stive Ben, efterladende en tømt Flaske og en hel Del halvferdigt

og bestilt Arbejde op til Gaarden. Man mente, at han nok vilde komme tilbage. Men han kom aldrig tilbage.

Ulrik fik Plads som Dreng paa Gaarden. Han var velbygget og velvoksen; der var intet ondt paa ham at sige, han gjorde sin Gerning, var noget mut og indesluttet, af og til med nogen Lyst til at disputere. Men Karlene drillede ham stædse med Hjemmet; han vidste intet at sige, hverken til Hjemmets eller sit eget Forsvar, og aad Harmen i sig. Som bekendt er Drilleri en national Skædesynd hos os og burde egenlig opføres blandt Dødssynderne. Der er altfor mange, som lider derunder; enkelte gaa endogsaa til Grunde derved.

Pigerne drillede ham ogsaa paa deres Maade. Han var dem for tilbageholden, og der var dette noget over ham og i ham, som gjorde, at de vilde have fat paa ham. Saa sejrede en af Malkepigerne, der havde vist ham mest Venlighed og aldrig havde omtalt Moderen.

Det er vanskeligt at tale om Forførelse iblandt dette Folkelærd, hvor Hjertet kun yderst sjældent er med i Spillet, og hvor Tingene daglig kaldes ved deres Navne og hvor Naturen evig og uforanderlig gaar over Optugtelsen. For hans Vedkommende, som den yngre og uerfarne, skete der kun det, at han, saa snart hun havde udkaaret ham, kastede hele sit urolige og indestængte Hjertes Trang til at holde af og hengive sig over paa Pigen. Hun holdt sig til Verdens Gang og Tingenes materielle Ydre, gav ham med største Beredvillighed Andel i sin Middagsøvn og lo for Resten ad hans i sig selv uforstaaelige og dunkle, om end glødende Ord baade i Vers og Prosa. Hun saarede ham derved føleligt, og han vendte sig snart fra hende fuldstændig ligegyldig.

Til en lille tolv-tretten Aars Pige, der vogtede Smaakreaturet, vendte han sig derpaa. Hun var bleg og spinkel med store blaa, dybtliggende Øjne. Hendes Navn var Ane, men han kaldte hende Marie og delte sin Mellemad med hende. I Folkestuen begyndte da Drilleriet igen; man kom med plumpe Hentydninger, og en ung Karl sagde en Dag i alt andet end forblommene Ord, hvorledes man mente at Ultriks Interesse for den lille Tøs skulde forklares.

Invalidentens Søn rejste sig, ligbleg af Vrede; han holdt sig et Øjeblik for Brystet; denne Raahed forekom ham endog at trampe paa de døde. Saa rev han hurtig som et Lyn sin Træsko af og kløvede Bagvaskerens Øjenbryn, Næse, Overlæbe og Hage.

Dér laa han!

De andre Karle tvang Ulrik til at rømme Gaarden, skønt Pigerne holdt paa ham. Saa meget mere Grund var der for Karlene til at blive af med ham.

Han var anden Gang forvist fra det Sted, hvor hans Moder muligvis, hvis hun var forbleven i sine Rettigheder, kunde have nyttet

Samfundet med sin Ordenssans, sine raske Arme og sine allesteds nærværende Øjne.

Han kom igen hjem til hende. Hun var bleven stærkt oppustet i Mellemtiden, uordenlig, dobbelt saa opfarende som før, men undertiden med lange, sløve Pauser, som om hun havde tabt Hukommelsen eller ikke gad bruge den. Han kunde ikke ret længe holde det ud derhjemme; nu da han vidste saa meget, som han vidste, kunde han ikke se rolig paa Lystigheden og Letfærdigheden om Aftenerne, og han valgte af egen fri Vilje det forladte Huggehus til at sove i om Natten.

Saa fik den almægtige Husholderske hos Præsten ham opspurgt. Man skulde bruge en flink Karl til Pasningen af den store, smukke Have. Gartneren var gammel og aflægs.

Ulrik medbragte fra sin Skoletid i hvert Fald en Del Praksis i sin ny Bestilling. Den forrige Karl, en ung Svensker, var løben væk med adskilligt af Hr. Pastorens Linned og havde i sit Hastværk glemt at aflevere et Dusin Sølvgæflet med Fruens naadige Vaaben og Navnemærke, som var anbetroet ham til Pudsning.

Ulrik viste sig flink i sin Gerning og af en prøvet Redelighed i de Udenomsbestillinger, som man lidt nølende overdrog ham. Fruen var stedse lidende; Husholdersken holdt det hele i sin Haand. Denne Haand var stor, blød og lasket, som den gode Dame selv. Ulrik mærkede snart, at han stod højt anskrevet hos hende. Det kostede hende imidlertid større Vanskelighed, end hun rimeligvis havde tænkt sig, at vinde ham helt, men omsider sejrede hendes vedholdende Venlighed. Han gik dér stedse og tørstede efter Menneskers Godhed; han havde allerede set saa meget slet, at det ikke faldt ham ind at gaa i Rette med Arten af de Forpligtelser, han paadrog sig ved at være Genstand for denne Godhed. Hans Hjerte var Voks — som det saa smukt hedder om Liden Gunvers — og der er for den Sags Skyld ikke det fjerneste til Hinder for, paa den Tid af hans Liv, at fortsætte for hans eget Vedkommende: „hans unge Sjæl var prøvet Guld“. Han attraaede intet varmere og dybere end Næstens Kærlighed.

Og Præstens Husholderske var meget kærlig.

Hun opdagede snart hans hidtil saa godt som utilfredsstillende Trang til Læsning, og hun tog ham med en Dag op paa Loftet, hvor der i en Krog laa en stor Dyrge Bøger og Papirer. Præsten havde holdt Udrydning fra sit Studereværelse, begrundet i en kritisk Ytring, der var faldet fra en Embedsbroder. Her laa stift hæftede lange, smalle Føljetoner, udklippede af selv de større Hovedstadsblade, der ikke undse sig for at kapre Abonnenter ved overdrevne, gyselige, eller endog skandaløse Sensations- og Forbryderromaner, som den velbeværdige læste om Aftenen for at falde i Søvn, og Fruen om Formid-

dagen for at fordrive sin Hovedpine. Her var et helt Jordansk Oversættelsesbibliotek af Nonsens og Vanvid, Gift og Smuds; desuden Bøger i fremmede Tungemaal, men med tydeligt talende Kobberstik; en hel Visesamling med endnu mindre tilsørede Træsnit; og mellem alt dette Skrabsammen, ligesom Perler paa en Mødding, adskillige store, evnerige, dristige og rebelske Forfatteres Værker, der ikke havde været saa heldig at finde Naade for den strenge Embedsbroders Øjne.

Den gode, kærlige Husholderske skulde ikke have vist Ulrik op paa dette Loft, dels for sin egen, dels for hans Skyld.

Jo hedere han blev ved Læsningen af alt dette, jo køligere blev han overfor Præstens Husholderske. Det var hans Fantasi, der stadig var hidsig paa Næring; hvad brød han sig nu om en Kvindsperson, der var saa virkelig, som hun var, og som var ham besværlig ved sin Fedme og ved sin Overhængen. Hun mærkede, at han begyndte at glide fra hende, men det var for sent. Hun gik til Præsten og klagede over, at Havekarien var bleven efterladt; han læste saa meget.

„Th hvad!“ udbrød Pastoren smilende og strakte sig i Lænestolen, hvor han netop fik en fransk Roman til Livs af den i Hovedstadspressen forfulgte Slags, som ikke kommer i Prækliplingsøjeblikket.

„Hvad læser Deres „Ven“, om jeg tør spørge?“ vedblev Pastoren, idet han kneb Øjnene sammen og lagde sit Kristian-den-ottendes-Hoved paa Skraa.

Den gode Dame pillede lidt forlegen paa sin hvide Forklædesmæk, hvorunder Barmen hvælvede sig som en Globus. Hun maatte frem med, at hun selv havde hjulpet ham til Rette oppe i Udrydbunken.

Den gode Præst lo.

„Naa, velbekomme ham — og Dem, Jfr. Nærum!“ Hvorpaa han læste videre i „La faute de l'abbé Mouret“. Audiensen var forbi.

Og dog holdt den velærværdige sin Havekarls Skæbne i sin Haand. Endnu paa dette Punkt kunde Ulrik ved en venlig og fast Raadgiver, ved maaske blot at læse én god Bog, der svarede til hans Udvikling, være bleven draget ind under deres Kreds, hvis Evner og Arbejde kommer Samfundet til Gode. Thi hans Hjerter var af Voks.

Ens Skæbne plejer at bygge sig Rede et eller andet Sted, somme Tider paa en iøjnefaldende Plads, somme Tider i en Krog, hvorfra den saa synger sin Varselsang for vort Liv. Ulriks Skæbne havde bygget sin Rede paa Præstens Loft. Da ingen andre Toner lod sig høre for ham, saa gik han i den Retning, hvor Lokkefuglen sang.

Det brusede igennem hans Hjerne og sydede ham i Blodet under Iagttagelsen af al denne uforenelige og ufordøjelige Føde. Det var endda ikke det utugtige, der spillede størst Rolle. I saa Henseende

er en Gymnasiast i Købstadskolen eller en ung Student værre faren end et halvvidt Naturbarn, der allerede har nogen Erfaring og tidlig er bleven vænnet til at betragte Livets forskellige Funktioner paa nært Hold uden at fristes af, hvad der gemmes bag Sløret. De yppige Skildringer vakte hos ham kun Eftertanke om den Magt, som han nu maatte indrømme sig selv, at han besad overfor det andet Køn. Dette var farligt nok. Men han var saa ung endnu; han tragtede stadig snarere efter at hengive sig, end efter at erobre. Værre var alt dette hemmelighedsfulde ved de begavede og skønt udrustede Forbrydere, den Magt, de naaede over Samfundet, det at de kunde kæmpe sig op fra Mørke og Foragt til at triumfere over alle de Medmennesker, der ret beset i Grunden var de slette. Imidlertid, han var hverken havesyg eller blodtørstig. Forbrydelsen som Erhvervskilde flød ham forbi uden at tilstænke ham med sine ætsende Draaber. Nej, det var et mørkt og vildsomt, Foragts og Overlegenheds Blik paa alle Personer og Forhold, som han ind sugede sig gennem alt dette til sammen. Hans lagttagelsesevne blev skærpet i en ganske bestemt Retning, hans Kritik, som allerede havde sine Forudsætninger fra Hjemmet af, blev ubarmhjertig nøjeregnende; og naar han nu lod sit Blik glide hen over hele Egnen, hele Sognet, den nærliggende By, Købstaden, hvor han ofte havde Ærinder fra Præstegaarden, og naar han sammenholdt alt, hvad han saa, med alt, hvad han vidste, ja saa havde han en vid Tumbleplads nok for sit Livssyn. Præsters mørke Loftsrum havde indeholdt Gløder, som brændte i hans Sjæl. Det var den Oplysning, som han fik at gaa med ud i Livet.

Paa denne Tid døde hans Moder oppe paa Sognets Sygehus, eller rettere, hun var saa godt som død, forinden man bragte hende derop. Dødsårsagen var et hjemmestrikket, bredt, blaat Strømpebaand, af den Slags, som Bondefruentimmer snære en halv Snes Gange under et fyldigt Knæ. Her var Baandet før en Fejls Skyld lagt om Halsen.

Rygtevis hed det sig, at Doktoren vel havde erklæret sig bestemt for Selvmord — i Modstrid med en anden Antagelse — men tillige yttret, at det var en heldig Indskydelse med dette Strømpebaand, da Patienten ellers upaatvivlelig var død af en ubehagelig Sygdom.

Der blev snakket en Del herom i Sognet. Hvorledes Konen havde levet, det blev nu paany fremdraget ved hendes uhyggelige Død. Ingen talte om, at det næsten var et „russisk“ Giftermaal dette, der var kommet i Stand for en Snes Aar siden. Ejeren af Gaarden, paa hvis Mark Huset laa, var forlængst inde i Amtsraadet og havde i to forskellige Sessioner siddet i Tinget, væsenligst støttet af Herredsfogden. Nu faldt hele Vægten af Uhyggeligheden tilbage paa den eneste, der burde være forskaanet, paa Sønnen, som ingen kunde sige

noget paa, men som ikke desto mindre nu var Søn af en bortløben og en hængt!

Ulriks Stilling i Præstegaarden var umulig. Selv Husholdersken gav med et Suk efter for Trykket rundt omkring fra.

„Vi kan dog, ved Gud, ikke have det Menneske i vort Brød ...!“ havde Fruen ytret, medens hun laa paa Chaiselongen og afvekslende læste Føljetonen og Lederen i Godsejernes Organ.

Saa blev Havekarien sagt op.

Han svarede intet. Han modtog sin Løn, tog sin blaa, tætslutrende Vadmelsfrakke paa, som fremhævede hans ranke, velbyggede Figur, følte til det krusede Kindskeg, som begyndte at lade sig se oppe ved Ørelappen, og gik forbi Husholderskens Vindu med en Gestus, som han allerede nu havde lagt sig til, en kæk, udfordrende.

Husholdersken højede Hovedet og lod en tung Taare falde ned i den Hummersalat, som hun tilberedte til Frokostbordet.

Han spadserede op til Byen, der laa oppe paa Højderyggen i Landskabet. Han vilde søge sig en Plads eller mere sig, han vidste ikke rigtig selv hvad.

Paa det Værtshus, hvor han søgte, havde for nogle Dage siden en Hundedressør, Linedanser, Elektrisar og stærk Mand indlogeret sig for at give „Gæsteforestillinger“ i Byen, nemlig de samme, som han alt havde haft den Ære at give for de k. k. Hoffer i Wien, Petersborg, Afghanistan og Baden-Baden. Ved Manden var der i sig selv intet mærkeligt frem for adskillige af hans Kolleger, men han havde en Datter, hvis Skønhed gjorde et dybt og alvorligt Indtryk paa Ulrik. Han havde hidtil, naar undtages hans aldeles sværmeriske Interesse for den lille Marie og hendes Billed i den lille Ane, været den, som var bleven efterstræbt og havde givet sig. Her betoges han selv aldeles, pludselig, overvældende. I denne lille, buttede, men elegante Figur med de kridtede Arme, de skinnende hvide Tænder, Øjnene, der var blanke som Staal med den samme kolde Glans som en dragens Kniv, de ganske smaa Fødder og den ungdommeligt runde, drejede Læg, i denne „den slappe Staaltraadlines frit udsvævende, attenaarige Sylfide“ følte han med et, at Skæbnefuglen atter havde opslaaet sin Rede og sang ud til ham gennem to smaa, lidt blodløse, men yndigt buede Læber i et ikke ganske korrekt, men derfor lige tillokkende Sprog.

Han var under Læsningen bleven opmærksom paa sin Magt. Han forsøgte at udbytte den her. Total Afvisning. Saa gik han til den stærke Mand og spurgte ham, om han ikke behøvede en flink Oppasser til Pudehundene, de to haleløse Aber og Garderoben, hvortil hørte en Lirekasse.

Den stærke Mand tørte Draaberne fra det trettende Glas Øl af sit

Fipskæg og strakte sin Lammefjerdning af en Haand ud, hvori Ulrik deponerede tre Femdalersedler som „Kavsjon“. Sagen var i Orden.

Før Afrejsen fra Byen foretog den ny Oppasser sig et bestemt Skridt udad til. Kærlighed kan avle Satire, ligesom Had kan frembringe Idyller; det er Stødet, Tilskyndelsen, hvorpaa det kommer an.

Ulrik havde en Regning at opgøre med Sognet, og han skrev, Aftenen forinden sin Bortrejse med den lille Trup, oven paa den klogeste Pudels Bur følgende Poem, der under stor Jubel blev foredraget i Skænkestuen blandt Landslagtere, svirende Parcellister og Smaa-haandværkere, og som Dagene efter i mange Afskrifter spredtes vide omkring.

Et noget sammentrængt Uddrag heraf maa være tilstrækkeligt.

Jeg tror nok, de drikker i det hele F—ske Sogn,
 Undtagen de Bæster, som sættes for en Vogn,
 Om Præsten ikke drikker, saa æder han dog vist
 Og kalder sig alligevel en rigtig god Christ,
 Og Sognefogden véd man, han er det største Nul,
 Han taler kun i ædru Stand, men er bestandig fuld,
 Naar Pigerne ej drikker, saa véd jeg hvad de gør,
 En Karl jeg aldrig kendte, hvis Hals var stadig tør,
 Det lærer nu de Børn fra deres Moders Bryster,
 Og hvorfor mon den gamle Mand paa Haanden stadig ryster?
 I Byen drikker Herredsfogden saa det kan forslaa,
 Og Doktor og Apoteker gør de ej ligesaa?
 Men Damerne de danser og majer sig ud,
 Og Koner er der nok af, men ingen Jomfru-Brud,
 Saa snakker de saa ondt om hinanden paa deres Bag,
 De sejler alle under det falskeste Flag,
 I Kirke gaar de stadig hver Søndag paa Slet,
 Men gør den hele Uge igennem intet Ret,
 Ja Gilder at gøre er Byen nok i Stand,
 Men skylder gør de alle sammen Gud og Hvermand,
 Det skal mig ikke undre, om Fanden vil dem ta'e,
 Vorherre, er jeg vis paa, han vil dem ikke ha'e. —

Var nu end disse Slag gennemsnitlig saa stærke, at de oftest traf ved Siden af, saa lagde man selv hist og her lidt til eller trak lidt fra, og nu og da kunde man give Udfaldet en bestemt Adresse, hvorved Dig-tets Popularitet voksede i utrolig kort Tid. Intet er Menneskene som Regel saa vrede paa som Satire, og intet formaar som Satiren at bane sig Vej gennem alle Samfundslag. Paa Landet er man desuden nøj-som.

Forfatteren domfældtes enstemmig, men Afskrifternes Antal øgedes, og en saadan fandt ogsaa Vejen til Præstegaarden.

„Se se!“ sagde Pastoren og lo over Ubehjælpsomhederne og morede sig over Indignationen. „Den Gartneraspirant var nok ikke saa ilde endda. Ret betænkt burde man vel have taget sig af hans videre Uddannelse! Hvad mener Du, Nathalia, en Naturpoet udgaaet fra Præstegaarden? Det klinger dog mindst lige saa godt, som den Haandværkssvend, de for nogle Aar tilbage fik pousseret frem ...!“

„Men Gerhard!“ læspede Fruen paa Chaiselongen. „Hvor kan Du, en Verdensmand — en Præst ...! og tænk saa denne skrækkelige *canaille*, som man maatte vedkende sig at han var kommen af. Jeg gyser!“

Imidlertid drog Satirens Forfatter paa Gæsteforestillinger omkring fra By til By. Han led gennemgaaende Nød og blev i det utroligste hundset af Dressøren, den stærke Mand, indtil han ved en Lejlighed opdagede, at han selv med sin sunde og hærdede Krop, hvori han kun til Maade hældte Spiritus, mægtelig kunde tage det op med den laskede Kæmpe. Værre var det med Sylliden. Hans Kærlighed til hende kujonerede ham aldeles. Han tømte denne Passionens Kalk helt til Bunden. Hun var saa gennemfordærvet, som en paa slap Staaltraadslin frit udsvævende Syllide kan blive det. Ikke saaledes, at hendes Lidenskaber ødelagde hende. Tværtimod, hun syntes ingen at besidde. Forholdet mellem hende og „Faderen“ — han var dog forhaabentlig ikke ganske hendes Ophav — var betænkeligt nok, og Ulrik led maanedlange Kvaler derunder, indtil han som sagt overvandt Kæmpen i en ganske almindelig Nævekamp. Saa tilstod hun den sejrende sine Gunstbevisninger, men samtidig lod hun ham holde Lyset ved alle mulige Lejligheder, hvor hun mere og mindre frit spøgede med de Kavalerer, nærmest i Opvartor-, Vognmands-, Slagter- og Officerverdenen, der rundt omkring gjorde hende deres Kur. Ulrik stod paa sin Ret som erklæret Ven og Tilbeder, men hun saa' paa ham med sine Øjne, saa kolde som blankt Staal, skød Spidsen af sine smalle, buede Læber frem, og sagde:

„Naadda!“

Saa faldt hun ned ad den „slappe“, og stødte Høften farligt. Dressøren havde gjort daarlige Forretninger og lod hende blive liggende i et Aflukke af et Vognmandsskur. Ulrik blev tilbage hos hende og plejede hende. Han sang om Aftenerne lystige Viser i de smaa Skænkestuer for at tjene til hendes og sit eget Ophold. Hendes Tilstand forværredes, det gik Inflammation i Leddet med Bylder over Lænderne; hun laa i Saar og vaandede sig i Pine, hun led forfærd-

ligt og har rimeligvis afbetalt al sin Skyld i Livet herunder. Lige til det sidste var hun vrippen og urimelig som et Barn imod ham. Naar hun kunde trække Vejret for Smertor, skændtes hun med ham om Aarsagen til Faldet. Hun paastod, at han ikke havde smurt hendes Saaler med Kridt, men med Pibeler. Da hun mærkede Dødens Komme, veg for et Øjeblik den haarde Glans i Øjet; hun trykkede hans Haand med sin egen magre, afpillede, og hviskede: „Du har alligevel vaaren den eneste, som har været go' imod mig. Vil Du kysse mig endnu en Gang?" Og saa døde hun.

Han bekostede hendes Begravelse ved at optræde som Behændighedskunstner, Visesanger og Bugtaler paa Markedet, som netop holdtes i de Dage dér i Ravnekrogen. Saa kom han med en Skipper til Hovedstaden, hvor han blev taget til Soldat. Snart gik han paa Kasernen under Navnet „Dægteren“. Men da hans Viser paa den ene Side laa for højt for Hovedstadsvitigheden og da han paa den anden Side ikke vilde gaa tilstrækkelig lavt ned i Gemenheden for at træffe Kammeraternes og Korporalens Smag, saa haarede man ham for Fremtiden. Han blev da mut og indesluttet som før, hvilket som bekendt er en utilgivelig Forseelse i Kompagniet. Underkorporalen sagde en Dag tænderskærende til ham:

„Jeg skal huske Dig, din storsnudede Kommediantspiller!“

Der blev et Klammeri paa en Knejspe, hvori Ulrik tog de svageres Parti og brusede frem i hele sin tilbageholdte Heftigheds Styrke. Ridderen fik mærk Arrest og den sorte Kokarde, og da Tjenestetiden var omme, sendtes han hjem til Sognet med Tvangspas.

Der var i disse Aar hændet saa meget for ham, at han havde glemt Satiren. I Sognet, hvor intet hænder, glemmes intet. Vrede Blikke, Mistillid, Afvisning over alt. Han blev da ved nogle gamle Hovedstadsforbindelser Kolporter af gyselige Romaner, Spaabøger, Hjerternes Trøst, unævnelige og unavngivne Viser. Den Gang florerede den yppigste Gren af hin Literatur, som senere er søgt modarbejdet, uafgjort med hvor megen Indflydelse ned igennem Dybderne.

Han var endnu stadig velsét af Kvinderne rundt omkring, hvortil ikke lidet bidrog en efterhaanden udviklet Tilbøjelighed hos ham til at „tage sig ud“ ved halvt tilslørede Meddelelser om sit mellemliggende Liv. Gjorde han det ikke værre, saa gjorde han det heller ikke bedre.

Med Mandfolkene levede han gennemgaaende paa halv eller hel Krigsfod, og nu og da stod der en Bataille.

Men i ét Slag forandrede det hele.

Hver Gang han fik en ny Sending Romaner og Viser til sin Taske, kastede han sig selv først over dem og slugte dem bogstavelig. Man kunde i nogenlunde godt Vejr se ham siddende ved Landevejsgrøften

fordybet i et Bind med kanarigult eller skinnende rødt Omslag. Om han da ikke gjorde nogle Forretninger den Dag, hvad sagde det saa? Forretningen gik endda!

Saaledes havde han en sen Høstdag, hvor allerede store Hæs gærerede Bøndernes Gaarde, siddet i Nærheden af den bekendte Avisgaard fra hans første Ungdom. Manden derinde var lige haard endnu, og mange var de Folk, som forlod hans Brød med garvet Skind. Sidst havde han jøget to Svenskere paa Porten.

Ulrik havde siddet og læst, indtil Mørket faldt paa. Han blev ved at ligge og døse, idet store, halvforrykte Tanker, Æventyr, ufuldbaarne Beslutninger eller gamle bitre Minder boitrede sig efter Sædvane i hans Hjerne. Han troede at se et Par Mænd luske omkring ved de høje Stakke tæt bag ved Ladebygningen, men han var for optaget af sine Drømmerier, og til sidst faldt han virkelig i Søvn og drømte om den lille Marie, om sin hængte Moder, om Faderen, som var bleven General i Tyrkiet, om Sylfiden med den brudte Hofte, om sig selv, som havde lært at flyve og som ejede mange Kister Guld i et underjordisk Fængsel, hvor der vrimlede af bloddryppende Tyve i tressede Kjøler og hvor der lugtede af ... Han vaagnede halvt og syntes virkelig at spore en stærk Lugt; men han faldt atter tilbage til sine Drømme, thi han vidste, at der var en Prinsesse, som skulde befries, en fransk Finansmand, som skulde bestjæles, en russisk Fyrste, som han skulde arve, og en foregiven svensk Baron, som han skulde dræbe i en Duel inde i en pragtfuld Sal, hvor der brændte den bekendte knitrende Romanild i Kaminen.

Han sprang op. Han saa' Ild lige for sig. Han gned sine Øjne; ja virkelig: de nærmeste Stakke og Ladebygningens Tag stod i Flammer, og Vinden, som havde rejst sig, drev allerede Luer, Røg og Gnister bort fra ham lige over mod Staldene paa den modsatte Side af Gaarden.

Han hørte Raab og Larm; han fo'r uden omkring Laden og kom ind i Gaarden, hvor alt var Røg, Raaben paa Vand, Eder og ikke Spor af Kommando. Da gik der en stor og stærk Tanke igennem ham, hvori han vistnok følte sig selv som en Helt, der skulde vise sig, men hvori ogsaa en Mand's Beslutning om at være nyttig og virksom drev ham frem tværs igennem den raadvilde Mængde, ind i den antændte Hestestald, tumfende mellem de sparkende Dyr, drivende dem ud, ind i Kostalden, ud og ind gennem Røg og Damp og Hede, indtil han, skoldet i Ansigtet, med forbrændte Klæder og smertende Hænder maatte sætte sig paa Vaaningshusets lave Stentrappe, hvor hans Moder var gaaet ud og ind og han selv havde faaet Prygl som Dreng.

Besætningen var reddet paa en gammel Grisesø nær, som havde taget den heroiske Beslutning, ikke ulig en vis Sagahelt, at ville indebrændes med sine Børn.

Manden for det hele var fraværende paa en Agitationsrejse dels for Regeringens politiske Program, dels for en lokal Sparebank oppe i Købstaden. Man har Lov til at formode, men man kan ikke med Bestemthed påstaa, at det vilde være gaaet lige saa godt, om han selv havde været aktiv Brandofficiant paa Stedet. Branddirektør var han i al Fald i Forvejen.

Da Ulrik vaagnede den næste Morgen i det Værelse, der var bleven overladt ham, fandt han udenfor sin Seng et nyt Sæt Klæder, han fandt sine vablede Hænder indsmurte med Grønsæbe og sig selv som Sognets erklærede Løve. Netop, at det var *ham*, som havde gjort dette, øgede hans Glans.

Der var kun det uheldige herved, at det kom for sent for hans Vedkommende. Ulrik var i den Alder, midt imellem tyve og tredive, hvor man nødig begynder, og hvor det maaske er umuligt at begynde helt forfra paa sin Opdragselse og Udvikling. Desuden rakte man heller ikke Haanden hertil. Hvem vilde have haft Ulejligheden? hvem vilde paatage sig Ansvaret? for ikke at tale om Udlæg af Tid og Penge?

Man begyndte dér, hvor man ellers plejer at slippe overfor Berømtighederne i Landet, man begyndte med at forkæle ham. Kvinderne i første Række, men ogsaa Mændene; thi til hans første „store“ Bedrift kom yderligere det Held, at han, da han i Spøg havde taget en halv Seddel sammen med et Par Gaardmandssønner, gik hen og vandt i Lotteriet: fem Hundrede Rigsdaler for sin Part.

Nu var han i Fart, og nu gik det. Han havde Venner, hvori han saa'; om Veninderne er her slet ikke Tale. Man lo ad hans Besynderligheder, hans Overdrivelser, hans teatralske Væsen, hans Brambassader, ja man lo endogaa ad ham, naar han undertiden — og i fuldt Alvor — fik sine indesluttede og melankolske Anfald. Des vildere, vidste man, var Lystigheden ovenpaa. Han skrev stadig Viser, og den Fart, der var i ham, prægede sig i hans Aandsfostre. Her er et af dem fra den Periode. Naar Tankegangen derigennem ikke er klart og ligeligt gennemført, saa har det sine Aarsager.

Jeg kærer mig om ingenting,
 Gør Du som jeg, min Ven.
 Jeg kører Verden rundt i Ring,
 Vi træffes nok igen.
 Og har jeg mig en Blynhat, naa
 Saa holder Svende jeg derpaa,
 Omtrent som paa et Kirketag;
 De banker fra den aarle Dag
 Og ud paa Aften silde,
 Der er jo altid Gilde.

Lad Verden jamre sig for Guld;
 Hvad Jammer er det værd?
 Snart ligger jeg i sorten Muld,
 Som Biblen har mig lært.
 Og dér skal ogsaa Du, min Bro'r,
 Og Pigen med, jeg sikkert tror;
 Hvad skal saa Ven og Pige til?
 Det er et daarligt Kortenspil,
 Hvor Værten Puljen stryger
 Og vi i Lyset ryger.

Men havde jeg en fuldtro Ven,
 Som jeg har aldrig haft,
 Jeg skulde vinde ind igen,
 Hvad jeg saa dyrt har tabt;
 Jeg kan nok faa en Hjertensven,
 Jeg peger blot paa den og den,
 Han springer hist, hun springer her,
 Som Lopper, der til Barsel er,
 Som Fluor omkring Fløden.
 Ak; Kærlighed til Døden!

Unægtelig et Suk, dette sidste, som kunde tyde paa, at her var noget mere end sædvanligt, der stred, Evner, der burde faa en bedre Udgang. Men hvad! ... Naturen er ødsel.

Han sank. Ikke som Faderen; dertil havde han for meget af Geniets Selvtro og Elasticitet; og synke som Moderen, som en Kvinde kan synke, det forbød sig af sig selv. Man kan i dette Land, og formodentlig andetsteds med, naar man er klog og sparsommelig, leve længe paa én Heltebedrift. Men han trak for glubske Veksler herpaa; og saa kom den sunde Bondekritik, Ironien i Vadmel op imod Genialiteten i Vadmel. Kampen var ulige og snart afgjort. Ikke længe efter at de fem Hundrede Daler var fortærte, fandt han sig dreven ud til de yderste Grænser af Sognet med samt sin Kolportage, sine store underlige Ord om, hvad han kunde sætte i Værk, sine bitre Sarkasmer og sine afsnuppede Viser.

Her i den tyndest befolkede Del, mellem Husmænd og Indsiddere, levede en fattig Skomager med sin eneste Datter, Margrethe. Hun var ikke nogen Skønhed, men havde ret fine Træk, en bleg Hud, brunt, svært, kruset Haar; hele Udtrykket laa i de dybe, som oftest lidt aandsfraværende, graablaa Øjne; de skinnede som et lille Kær kan skinne langt inde i Skoven, saa hjerteligt, saa fortroligt kaldende,

uden stor Intelligens, uden nogen Historie at fortælle, undtagen den ene, urgamle: jeg tilhører Dig, Vandringsmand!

Vandringsmanden og Ejermanden blev Ulrik. Der havde ingen været her før ved dette lille Kræ, og om der kom nogen senere, var herefter ligegyldigt.

Hun lod Faderen fortvivle og dørnæst, som det gaar blandt Smaafolk, tage sig i det. Hun lod dem snakke om sig og pege Fingre ad sig. Hun var hans lige fra det første Møde; hun fulgte ham som en Hund, som en Skygge. Han bød hende gaa fra sig, hun vendte tilbage; han var, hvad man i det finere Sprog vilde kalde „blaseret“, men saa megen Vedhængen rørte ham. Hun trættede ham ofte, men han blev aldrig raa imod hende; han var i det hele taget ikke anlagt for det plumpe, snarere for det altfor følelsesfulde. Han sagde hende ofte paa sin skruede Maade, at hvis han havde truffet hende for fem Aar siden, vilde han have givet sit Hjerterblod for hende og giftet sig med hende. Det var Musik for hendes Ører, hun fordrede intet for sig, hun vilde være bleven hos ham, selv om han havde mishandlet hende. Hun tilbød ham som et overnaturligt Væsen, alene fordi han ikke var slet.

Men han sagde sandt; det var for sent. Det lykkelige Øjeblik var forbi. Han var opreven, utaalmodig, sygelig forføngelig og barnagtig forknyt i samme Aandedrag. Han vedblev at læse Rub og Stub, hvad han kunde faa fat i, men til sidst tiltalte kun den daarlige Læsning ham. Hun led med ham, men kunde ikke hjælpe ham, og led dobbelt under Følelsen deraf. Hun fik et Barn, som døde. Hun sørgede knap derover, hun sørgede over ham. Han købte sig hos en Jernkræmmer en gammel Terzerol, som han stadig gik og skød af i Luften. Han syntes, at der i Knaldene laa nogle af de Stemmer, som kaldte paa ham og indvarslede noget stort for ham.

Han vilde absolut vinde sit tabte Ry tilbage. Man talte jo knap om ham længer; man undgik ham kun. Og lidt efter lidt blev dette hans fikse Idé og nedbrød den usynlige Skillevæg mellem Fantasteri og Sindets Syge.

Saa befandt han sig en Aftenstund i Nærheden af Avisgaardens Udhuse, dér hvor han havde vundet sit store Slag. Han havde sin Pistol ladt i Lommen. Han saa' det store Hæ-Hæs, der rejste sin foroverbojede Pyramide tæt udenfor den straaerækte, genopførte Lade. Han smilede ved sig selv, borede Pistolen ind i Høet og skød alle tre Løb af. Han stod og saa' derpaa, indtil Ilden havde faaet rigtig godt fat, indtil han hørte Raab og Larm. Saa gik han selv med Pistolen i Haanden ind i Gaarden og angav sig. Og denne Gang var Manden paa Gaarden hjemme.

Det var den pure Ondskab — naturligvis! Saadan et slet Subjekt